

İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ YEREL SEMPOZYUMU GERÇEKLEŞTİRİLDİ

TMMOB Makina Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi tarafından Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kongre ve Kültür Merkezi'nde 14-15 Kasım 2014 tarihleri arasında gerçekleştirilen Sempozyumda, 18 bildirinin sunulduğu 8 oturum, 2 panel ve 2 seminer düzenlendi. Ayrıca Sahne İşte adlı İşçi Tiyatrosu tarafından hazırlanan interaktif tiyatro oyunu sergilendi.

Makina Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Ali Ekber Çakar açılış konuşmasında şunları vurguladı:

İşçi sağlığı ve iş güvenliği sorunlarının doğru çözümlere kavuşturulmasına yö-

nelik güvenlik önlemlerinin geliştirilmesi, mesleğimiz ve Odamızın temel görevleri arasındadır. Odamız, uzmanlık alanlarımızla ilgili tüm dallarda olduğu gibi, işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda geliştirici, iyileştirici çalışmalara katkıda bulunmayı en önemli görevlerinden biri olarak görmektedir. Bu çerçevede, Odamızın 15 yıldan bu yana düzenlediği işçi sağlığı, iş güvenliği ve bağlantılı konulardaki sempozyum ve kongrelerin, mevzuat ve uygulamalar üzerine toplumsal duyarlılıkların yerleşmesinde önemli, uyarıcı bir rolü bulunmaktadır. Kongrelerimizde şekillenen bütünlüklü öneriler ve bu konudaki Oda Raporumuz bu alanda önemli açılımlar sağlamıştır. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Çalışma Grubumuzun iki yılda bir güncellediği İşçi Sağlığı ve Güvenliği Oda Raporu önemli bir başvuru kaynağıdır.

Odamız, tüm meslek alanlarımızda olduğu gibi, bu alanda çalışacak üyelerimizin uzmanlık dallarında bilgi ve deneyimlerinin gelişmesini; lisans eğitiminin meslek içi eğitimlerle desteklenmesini ve yaşam boyu eğitimi zorunlu görmektedir. Kongrelerimizin bildiri ve panel kitapları yanı sıra, iş güvenliği, periyodik kontroller, kaldırma iletme makinaları, basınçlı kaplar, yangın güvenliği, iş makinaları ve ilgili konularda yüzlerce kitap basımı gerçekleştirilmiştir.

Odamız, teknolojinin gerektirdiği araç, gereç ve cihazları kullanan uzman üyeleri ve teknik görevlileriyle, "İş Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü"nde istenen periyodik kontrolleri de yapmaktadır. Ülke genelinde istihdam ettiğimiz 400'e yakın teknik görevlimiz bu çerçevede sürekli hizmet içi eğitimden geçirilmektedir.

Yakın bir geçmişte "sosyal devlet", "refah devleti", "güvenceli çalışma"nın geçerliliğinin olduğu, çalışma hakkının önemsendiği ülke ve toplumların gelişmişlik düzeyleri, gerçekte sınıflar mücadelesi ve dünya konjonktürü ile doğrudan ilişkiliydi. Sanayileşmesini tamamlamamış, sınıflar arası çelişkilerin geliştiriciliği, dolayısıyla demokrasi kültürü gelişmemiş bizim gibi ülkelerde ise eleştiri, öneri, uygulama ve denetim sistematigi çok daha sorundur. Çalışanların sağlığı ve güvenliği çok daha açık ve yoğun biçimlerde sömürü ve kâr unsuruna tabidir. Bugün 21. yüzyıl Türkiye'sinde başta madenler olmak üzere, birçok sektördeki çalışma koşulları adeta 18-19. yüzyılların çalışma koşulları düzeyindedir.

Hızlı gelişen bilim ve teknoloji ile kalkınma ve sanayileşme, toplumlara, ülke ekonomilerine kuşkusuz birçok fayda sağlamaktadır. Ancak çalışma yaşamı ve güvenlik için aynı başarının yakalandığını söylemek güçtür. Zira sömürü ve bugün her boyutuyla gördüğümüz maliyet-verimlilik-azami kâr kıskacı, çalışma yaşamını, çalışma hakkını ve güvenliği bire bir belirlemektedir.

Sanayileşme ve kalkınmanın bedeli, asla iyi eğitilmiş işgücünden, gerekli önlemler ve etkin kamusal denetimden kaçınma olmamalıdır. Yeterli ölçüde beslenememe, iş kazaları ve meslek hastalıklarından gereği gibi korunamama, işsiz kalma korkusu, örgütlenmelerin engellenmesi, sosyal güvenliğinden endişe duymak, kısaca insanın refahı, mutluluğu ve güvenliğini zedelemenin ülke ve halk için sanayileşme ve kalkınma ile hiç bir ilgisi yoktur.

Sağlıklı ve güvenli ortamlarda yaşama ve güvenceli çalışma hakkının kullanımında, işyerlerinin çalışanların beden bütünlüğü ile sağlığını bozucu etkilere arındırılması esastır. Bu hakkın korunması ve kullanımında devlet asli sorumludur. Bu noktada en önemli unsur, denetim, yani etkin kamusal denetimdir. Ancak denetimi sadece yasal

düzenlemelere aykırı davranış ve durumları tespit etmek, soruşturmak ve raporlamak şeklinde algılamak gerekir. Denetim olgusunu bir baskı aracı ve yöntemi olarak değil; birleştiren, uzlaştıran, aksayan yönlerin nedenlerini ve niçinlerini tespit eden ve bunlara uygun önlemlerin zamanında alınmasını sağlayan, planlamanın yapıldığı dinamik bir süreç olarak algılamak gerekir.

Ancak bizde durum, hemen her gün gördüğümüz, yaşadığımız üzere farklıdır. İşçi sağlığı ve iş güvenliği alanında gerçekleşen değişimlerin altyapısı, 1980 sonrası neo liberal döneme damgasını vuran, günümüzde yoğunlaşan esnek ve fason üretim, taşeronlaştırma, güvencesizlik, serbestleştirme/özelleştirme politikalarıyla oluşturulmuştur. Özellikle 2003 yılından bu yana çalışma yaşamıyla ilgili yapılan tüm düzenlemeler; emeğin, mühendisliğin, hekimliğin aleyhine; işçi sağlığı ve iş güvenliği normlarının dışında, tamamen sermaye güçlerinin lehine olmaktadır. Çalışma yaşamı, esnek üretim ve esnek çalışma temelinde yapılandırılmış; yeni çalışma türleri devreye sokulmuş, geçici istihdam, taşeronluk, kısmi süreli çalışma, telafi çalışması, çağrı üzerine çalışma, iş güvencesi kaldırılmış, işler taşeronluk uygulamasıyla bölünmüş; işçilerin tamamen patronların belirlediği koşullarda çalışmasının önü açılmıştır. İşçi sağlığı ve iş güvenliği politikaları piyasanın acımasız koşullarına terk edilmiştir. İş güvenliği mühendisliği ve işyeri hekimliği uygulamaları daha yerleşmeden geriletmiş, mevzuat tüm yargı kararlarına karşın piyasa ihtiyaçlarına göre düzenlenmektedir.

Bilim insanları der ki, işçi sağlığı ve iş güvenliği aynı zamanda hekimlik hizmetidir, mühendislik hizmetidir. Hekimler, mühendisler, mimarlar, işyerlerinde işçi sağlığı ve iş güvenliğinin sağlanmasında önemli bir işleve sahiptir. Mühendis ve mimarların işçi sağlığı ve güvenliği konusunda eğitim-

leri ve işyerlerinde verdikleri hizmetin denetlenmesi de önemlidir. Eğitim ve denetimde hekim ve mühendis-mimar-şehir plancılarının örgütleri de rol üstlenmelidir. Ancak AKP hükümeti, TTB ve TMMOB'yi, işçi sağlığı ve iş güvenliğine ilişkin kararların alınmasında, üyelerinin eğitilmesinde, üyelerinin işyerlerinde bu alana ilişkin yaptığı faaliyetlerinin denetlenmesinde hep devre dışı bıraktı.

Yine bu iktidar döneminde taşeron çalışan işçi sayısı üç kat artmıştır. İşsizlik oranı artmıştır. İşçi statüsünde çalışanların çok büyük bir bölümü asgari ücrete mahkûm edilmiştir. Çalışma süreleri artmıştır. Kamuya ait birçok işyeri özelleştirilmiştir. Sendikalı işçi oranı yarıdan fazla azalmıştır. İş kazaları ve iş kazaları sonucu ölüm ve maluliyet artmıştır. Bu politikalara muhalefet edenlere baskı uygulanmıştır.

İktidarın "yeni Türkiye'si, emekçilerin alın teri ve ölümleri üzerinde yükselmektedir. Konya Ermenek'teki maden ocağında mahsur kalan 18 işçimiz dâhil, iş cinayetleri sonucu Ekim ayında 160 emekçi daha yaşamını kaybetti. Bu yılın ilk on ayında bin 600; AKP iktidarı döneminde 14 bin 455 emekçi iş cinayetlerinde yaşamlarını kaybetti. Bu, gerçekte bir iç savaş bilançosu gibidir, sermayenin vahşi emek sömürsünün bir yansımasıdır.

İş kazalarının ve iş cinayetlerinin sürekli olarak artması, kısaca işçi sağlığı ve güvenliği politikalarındaki yapısal sorunların tamamı, sermayenin azami kâr, azami sömürü politikalarından kaynaklanmaktadır. "Kaza" görünümündeki iş cinayetleri, kamu işletmeciliği ve kamusal denetim savunumuzun ne kadar önemli olduğunu bir kez daha göstermektedir.

Neoliberal değişimin ruhunu yansıtan "Ulusal İstihdam Stratejisi" de yapılan ve yapılacak tüm düzenlemelere parça parça içerilerek esnek, güvencesiz çalışma biçimlerini yaygınlaştırmaktadır. Geçici-kiralık işçilik uygulaması, özel

istihdam bürolarının yaygınlaştırılması, kıdem tazminatlarına göz dikilmesi, "bölgesel asgari ücret" uygulaması yoluyla asgari ücretin geriletilmesi, 25 yaş altı yeni genç işçilerin güvencesiz ucuz emek sömürsüne tabi tutulması gündemdedir. Bütün bunlar sosyo ekonomik kriz öğeleriyle birlikte işçi sağlığı ve güvenliği sorunlarını daha da derinleştirecektir.

Sermayenin azami kâr hırsı ve çalışma yaşamına yönelik politikaların emek aleyhine oluşmasından dolayı iş kazaları ve meslek hastalıkları sorununun önemi, önümüzdeki dönemde de sürecektir. Küreselleşme, serbestleştirme, özelleştirme, sendikaszlaştırma, taşeronlaştırma, esnek istihdam politikaları ile kamu idari yapısı, personel rejimi, kamu mülkiyeti, kamu işletmeciliği ve kamusal denetim alanlarında gerçekleşen dönüşüm ve tasfiye sonucu, ne yazık ki daha nice olumsuz gelişme ve olay yaşanacaktır.

İşyeri hekimi ve iş güvenliği mühendislerinin eğitimlerini özel kuruluşlara bırakan, alanlarının ehli mühendislik ve hekimlik örgütlerinin verdiği sertifikaları görmezden gelen, hizmet sunumunu ve eğitim aşamasını taşeronlara devreden, işyeri ortak birimlerini tasfiye ederek işçi sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin özel sektör eliyle yürütülmesini hedefleyen, idari yargı kararlarını görmezden gelen bir anlayışla oluşturulan mevzuat, bu alanda süregelen krizi yoğunlaştıracaktır.

Son çıkan İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası ve onun ardından yapılan bütün düzenlemeler; iş kazaları, iş cinayetleri ve meslek hastalıklarını önleyici nitelikte değildir. Bu hafta Başbakan tarafından açıklanan "İş Güvenliği Eylem Paketi"nin açıklandığı şekliyle yasalaslaşması durumunda; iş cinayetlerinin temel nedenlerinden olan taşeron ve rö-davans sistemi güvence altına alınacak ve patronların sorumluluğu gizlenmiş olacaktır.

Bu koşullarda tek çare, mücadele etmek, örgütlenmek ve mücadelelerin sonuç alıcı olmasını sağlamaktır. Tek çare, sermayenin emekçilerin alın terinden elde ettiği artırları en azından sınırlamak, kamu işletmeciliği ve kamusal denetimin benimsenmesinden geçmektedir.

Odamız işçi sağlığı ve güvenliği mevzuatındaki tüm olumsuzlukların giderilmesini, iş kazaları ve meslek hastalıklarına yönelik önleyici yaklaşımlar geliştirilmesini "iş güvenliği mühendisliği"nin çalışma yaşamının sorunlarını çözümlenecek şekilde yaşama geçirilmesini, işçilerimizin ve tüm çalışanlarımızın yaşamlarının güvenceye alınması yönündeki mücadelesini sürdürecektir.

Bugün burada düzenlediğimiz sempozyum ile 16-18 Nisan 2015 tarihlerinde Adana'da düzenleyeceğimiz İşçi Sağlığı ve Güvenliği Kongresi'nin bu sorunların açıklıkla tartışılacağı ve çözüm önerilerinin geliştirileceği birer kürsü olacağını söylemek isterim.

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Yerel Sempozyumu'nun; örgütlenmenin önündeki engellerin kaldırıldığı, çalışanların geleceklerinden kaygı duymadığı, insanların birbirlerine saygı gösterdiği, bizlerin ve çocuklarımızın iş ve işsizlik kaygılarının olmadığı; işçi sınıfı ve tüm emekçileri ilgilendiren işçi sağlığı ve iş güvenliğine yönelik toplumsal bilinç ve duyarlılıkların gelişmesine katkıda bulunmasını ve herkesin özgürce yaşayacağı, insanca bir gelecek ütopyasının gerçekleşmesini diliyorum.

Makina Mühendisleri Odası İstanbul Şube Yönetim Kurulu Başkanı Zeki Arslan açılış konuşmasında şunları belirtti:

Bildiğiniz gibi kapitalizmin Kâr hırsı işçileri öldürüyor. Kısaca, durum aslında budur. Peki biz ne yapıyoruz?

Bizler; sistem içinde mücadele yürüten, ülke ekonomisi ve kaynaklarının halkın çıkarına kullanılmasını amaçla-

yan, kamu kurumu niteliğinde mesleki demokratik kitle örgütü ve anayasal bir kuruluş olan TMMOB'ye bağlı Odalar olarak; İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği alanında yapılan tüm faaliyetleri önemsiyor, halkımızın can ve mal güvenliğini kendi can ve mal güvenliğimiz olarak gördüğümüzü ifade ediyoruz. Bu anlamda, İşçi sağlığı ve iş güvenliği alanındaki sorunlardan kaynaklı kazaları ve hastalıkları ülkemizin önemli sorunlarından biri olarak görüyoruz. Çünkü gün geçmiyor ki bir ölümlü iş kazası haberi daha almayalım. Ülkemizde yaşanan İş cinayetleri, işçi sağlığı ve iş güvenliği alanında son yıllarda yaşananların görüntüsünü en çıplak şekilde ortaya koyuyor. Tuzla'da tersane işçileri; Çağlayan'da kot kumlama işçileri; Davutpaşa ve Ostim'de kimya işçileri; Soma, Kozlu, Karadon ve Ermenek'te maden işçileri; Esenyurt ve Torunlar'da inşaat işçileri; Isparta ve Düzcce'de mevsimlik tarım işçileri... Ve daha nice-celeri...

İstanbul İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi verilerine göre, son 12 yılda en az 14 bin 455 işçi yaşamını yitirdi. Biliyorsunuz ki herkes biliyor: Türkiye İşçi Ölümlerinde dünya 2.si ve Avrupa 1.sidir. Bunun yanında, binlerce insan da kalıcı veya geçici olarak sağlıklarını

kaybetmiştir. Kaldı ki SGK istatistikleri gerçeğin küçük bir kısmını yansıtmakta ve konuyla ilgili herkes tarafından bu durum bilinmektedir. Çünkü ülkemizde kayıt dışı çalışma yaygındır, etkin bir denetim sistemi olmadığından dolayı kazaların çoğu bildirilmemektedir. Meslek hastalıklarının ise çok çok küçük bir kısmı tespit edilebilmektedir. Tespit edilmeme durumu, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nca hazırlanan Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Politika Belgesi'nde 2009-2013 dönemi hedefleri arasında "tespit edilen meslek hastalığı vaka sayısı tespitinin %500 artırılması" şeklindeki hedefin belirlenmesiyle, ilgili bakanlık tarafından da kabul edilmiştir.

Yazık ki bu durum, gerçekte birilerini rahatsız ediyormuş gibi görünse de aslında yüzeysel bakış ve çözümlerle yaklaştıkları, sözde yeni açıkladıkları çözüm paketlerinden de belli olmaktadır. Çünkü, katılımcı ve demokratik bir yaklaşımla hazırlanmayan bu tür paketler, deyim yerindeyse günü geçiştirmekten, yaşanan büyük iş facialarının, cinayetlerinin toplumda yarattığı tepkiyi hafifletmekten öte bir amaca hizmet etmemektedir. Bir taraftan özelleştirme ve taşeronlaşma teşvik edilirken, diğer taraftan esnek çalışma biçimleri, sendikasılaştırma yaygınlaştırılırken alınacak palyatif tedbirlerle sorunlar çözülemeyecektir. Ne yazık ki yeni açıklanan paket, bundan öncekilerde olduğu gibi, konuya bütün olarak yaklaşmaktan uzak, sorunun merkezine inen ve ona göre çözümler üreten bir yapıda değildir. Bu paket, denetim işini özelleştiren piyasacı bir pakettir. Bu ülkede iş cinayetlerinin sorumluları işyerinde gerekli tedbirleri almayan işverenler, yasal düzenlemeleri ve ikincil mevzuatları olması gerektiği gibi hazırlamayanlar ve gerekli denetimleri yapmayan ilgili bakanlıklardır. Bu paket, sadece sorumluların sorumluluklarını örtme paketidir.

Kayıtlara geçemese bile, binlerce insan yaşamlarını kazanmak için çalışırken sağlığını ve hayatını kaybetmektedir. İşte biz de bu sempozyumu can kayıplarını önlemek için düzenliyoruz. Sağlıklı ve güvenli çalışma ortamları oluşturabilmek için atılması gereken adımları ama gerçekten doğru adımları atmak, atılmasını sağlamak için sempozyum yapıyoruz. Çalışanların yaşam güvenliğini ve sağlığını ön plana alacak şekilde bilimsel bilginin artırılması, paylaşılması ve yaygınlaştırılması için sempozyum düzenliyoruz. Yukarıda söz edilen veri eksiklerinin yanında, işçi sağlığı ve iş güvenliğinin bütün toplum kesimlerinin gündemine girmesi için sempozyum düzenliyoruz. Hukuksal, teknik, tıbbi, toplumsal, organizasyonları tüm boyutlarıyla tartışarak somut fikirler üretmek için sempozyum düzenliyoruz. Sempozyum bu alanın ihtiyaçlarına hizmet etmek için düzenleniyor.

2012 yılında 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, oluşturulan büyük beklentilerle çıkarılmış ve 2014 yılında büyük kısmıyla yürürlüğe girmiştir. 6331 sayılı yasanın uygulanmasında pek çok sorun ortaya çıkmıştır. Aynı dönemde onbinlerce teknik eleman iş güvenliği uzmanlığı belgesi alarak bu alanda iş aramaya ve çalışmaya başladı. Önemli sorumluluklar üstlenerek iş bularların birçoğu, ciddi bilgi eksikleri ve baskılar altında çalışmakta; hukuki, teknik, örgütsel sorunlarla boğuşmaktadır. Sorunların çözümleri için bilgi paylaşımına ve tüm kesimlerin önerilerinin ortaya konularak tartışılmasına ihtiyaç vardır. Bu yıl Yerel Sempozyum, İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun uygulamasının sonuçlarına ve bu alanda ortaya çıkan bilgi açığının giderilmesine odaklanmaktadır. Öte yandan, işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili olan tüm konular sempozyumun kapsama alanındadır. Sempozyum; iş güvenliği uzmanları, işyeri hekimleri, mühendisler, işçiler, kamu çalışanları, yöneticiler, akademisyenler, üniversite öğrencileri,

sendikalar, meslek örgütleri, dernekler ve diğer kurumlar ile inisiyatifleri çözüm önerilerini tartışmak üzere bir araya getirmeyi hedeflemektedir.

TMMOB Makina Mühendisleri Odası İSİG Kongreleri düzenlemektedir. Bu bağlamda, İstanbul Şube olarak hem yasal görevlerimiz açısından hem de topluma karşı taşıdığımız sorumluluk nedeniyle işçi sağlığı ve iş güvenliği alanında çalışmalar yürütmekteyiz.

Üyelerimiz olan mühendisler bir yandan iş kazaları ve meslek hastalıklarının azaltılması için sorumluluklar taşımakta, öte yandan kaza ve hastalıklar sonucu sağlıklarını ve hatta hayatlarını kaybetmektedir. Toplumsal açıdan ise Birliğimizin 1970'lerden beri temel yaklaşımı olan "bilimi ve tekniği emekçi halkın hizmetine sunmak" anlayışıyla Odamız da sorumluluk taşımaktadır.

Odamız ve Şubemiz; kitaplar, raporlar ve dergiler, komisyon çalışmaları, hukuksal girişimler, eylem ve etkinlikler yanında panel, sempozyum ve kongreler düzenlenmektedir. Odamız tarafından işçi sağlığı ve iş güvenliği alanındaki gelişmelerle ilgili 2001 yılından itibaren, iki yılda bir Adana'da İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kongresi düzenlenmektedir. Son olarak 18-20 Nisan 2013 tarihleri arasında 7. Ulusal İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kongresi, Çukurova Üniversitesinde gerçekleştirilmiştir. Biz de bu dönemde 14-15 Mart 2013 tarihlerinde yine İstanbul CNR Kongre ve Kültür Merkezinde yerel sempozyum gerçekleştirdik. Odamız tarafından, ülkemizdeki sanayi ve hizmetler alanının önemli merkezlerinden olan İstanbul'da da bu konuda etkinlik yapılması bir ihtiyaç olarak görülmüştür. Bu nedenle, İstanbul'da Odamız tarafından İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği yerel sempozyumu düzenlenmektedir. Sempozyum kapsamında işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda bir de sergimiz var. ■